

7. klass AJALUGU

2 tundi nädalas.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemisetagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.
3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.
4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval

globaalse ajaloo perspektiivis.

9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos

Hindamine

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

Hinnatakse numbriliselt.

Keskaeg ja varauusaeg. Maailm keskajal 476–1492.**Teema: Keskaja mõiste, üldiseloostus ja perioodiseerimine**

Teema olulisus: Teema kaudu kujundatakse õpilasel oskust orienteeruda ajas, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist.

Õpitulemused:**Õpilane:**

- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode
- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- nimetab sündmuse ja aastaarvu, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis
- nimetab keskaja kolm perioodi (vara- kõrg- ja hiliskeskaeg) ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist
- mõtestab ja sõnastab ajaloolise keskkonna kujunemist oma kodukohas, selgitab keskaegse muistise tähendust keskajal ja tänapäeval oma kodukohas (nt linnus)
- võrdleb Euroopat 5. ja 13. sajandil kaardi alusel

Õppesisu:

- Töö ajajoonega - kannab ajajoonele keskaja algust ja lõppu tähistavaid daatumeid. Võib illustreerida perioodi iseloomustavate piltidega
- Töö tekstiga - täidab teksti põhjal tabeli nii Euroopas kui ka Eestis keskaja algust ja lõppu tähistavate sündmuste ja daatumitega.
- Õpilane kirjutab tekstist välja iga keskaja perioodi juurde nt kolm iseloomustavat joont; arutelu, mida see tähendab (kas see on pigem positiivne või negatiivne).
- Töö kaardiga – võrdleb Euroopat kaardi abil 5.-13. sajandil. Mis on muutunud?

Põhimõisted: Keskaja perioodiseering: vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg.

Metoodilised soovitused:

Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:

	• (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine. • väärtustab keskaegseid ajaloomuistiseid oma kodukohas • külmaperiood, kuidas keskkond muutus, suure rahvasterändamise tulemused Lääne-Euroopa jaoks.
Lõiming: matemaatika - sündmuste paigutamine araabia numbritega ajajoonele. kunst - kuidas kujutati inimesi, eluolu keskajal.	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Seisused, läänikord ja eluolu

Teema olulisus: Oluline on tajuda tänapäeva ja keskaja ühiskonna erinevusi, aga ka seda, mida väärtustame tänapäevani (nt mõtteid rüütlikoodeksist), institutsioonide erinevusi ja sarnasusi. Selle kaudu õpitakse võrdlema ja nägema seoseid, nt kiriku roll keskaja ühiskonnas ja kes täidab neid ülesandeid täna.

Õpitulemused:

Õpilane:

- iseloomustab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded, selgitab jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis
- iseloomustab läänikorda

Õppesisu:

- Töö tabeliga- keskaja seisuste ja nende ülesannete kohta teksti põhjal tabeli koostamine
- Töö skeemiga- feodaalne hierarhia, kirjeldada skeemi põhjal seoseid ja läänikorda.

• kasutab kontekstis mõistet senjäär ja vasall ja truudus, feodaal • kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid • iseloomustab läänimeeste elulaadi • kirjeldab keskaegset linnust • iseloomustab rüütli ja aadlidaami, kirjeldab nende elu. Nt kirjeldab keskaegse rüütlikeisuse ideaale, võrdleb neid tänapäeva meesideaaliga, iseloomustab keskaegse aadlidaami ilu- ning käitumisideali; võrdleb seda tänapäeva naise ideaalidega, loetleb aadlinaise kohustusi ja ülesandeid abikaasa ja lossiemandana; selgitab aadlike abielu peamist eesmärki • analüüsib linnuselu vooruseid ja puuduseid keskaja inimese seisukohast	
Põhimõisted: läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feood, läänimees ehk feodaal, senjäär, vasall, läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia, turniir, linnus	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid - skeemi koostamine nt linnus, feodaalse hierarhia või rüütlike elu kohta
Lõiming: eesti keel - tekstist olulise leidmine ja selle arusaadavalt kaaslasele selgitamine. kunst - illustreeritud mõttekaart rüütlike, aadlidaami või linnuste kohta.	

Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.

Teema: Ristiusk, kirik ja kultuur

Teema olulisus: Oluline on mõista ja iseloomustada Jumala keskset rolli keskaja inimese maailmapildis.

Õpitulemused:

Õpilane:

- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode
- iseloomustab kiriku rolli keskaja ühiskonna ja üksikisiku elus
- kirjeldab kiriku struktuuri
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis
- selgitab mõne näite põhjal, mil moel võivad ehitised, kunstiteosed ja muud esemed anda teavet keskaegse inimese maailmapildi kohta
- teeb kirjalike tekstide või kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi, hinnates autori taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis
- nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid

Õppesisu:

- kiriku ja kultuuri osa keskajal
- ristiusu õpetuse alused
- ristisõjad
- keskaja ülikoolid ja teadus
- romaani ja gooti stiil

• tunneb ära ja nimetab romaani ja gooti stiili arhitektuuris (ümarkaar/ teravkaar, hoone üldilme, akende suurus ja hulk,detailid) • iseloomustab kunstiteoste toel keskaja kujutavat kunsti (temaatika, kujutamiskiis, kunstniku staatus, eesmärgid) • märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju • selgitab ristiusustamise mõju kultuurile ja keskkonnale kirikuehituse näite kaudu • teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel • toob näiteid keskaja inimeste teadmistest ja uskumustest haiguste kohta • toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist • toob näiteid keskaja kirjandusest, kunstist ja muusikast • iseloomustab keskaja kultuuripärandit näidete põhjal	
Põhimõisted: ristiusk, katoliku kirik, kiriku struktuur, kogudus, usklikud, vaimulikud, ilmikud, pühak, paavst, peapiiskop, piiskop, preester, klooster, munk, kerjasmunk, nunn, abt, abtiss, tsölibaat, askees, palve, palverännak, palverändur, reliikvia, sakrament, patt, paradiis, põrgu, puhastustuli, piht, romaani stiil, gooti stiil, altar	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:

	• mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel • on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast • väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Lõiming: kunstiõpetus - tutvumine miniatuurmaalide ja keskaja kujutava kunstiga. Teksti illustreerimine.	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Euroopa riigid varakeskajal	
Teema olulisus: Varakeskaja tähelepanuväärsemaks valitsejaks oli Karl Suur, kes ühendas Prantsusmaa, Saksamaa ja Põhja-Itaalia, olles omamoodi Euroopa ühenduse loojaks.	
Õpitulemused: Õpilane: • toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi • selgitab suure rahvaste rändamise põhjuseid ja mõju Euroopale • nimetab Lääne-Rooma riigi aladel tekkinud germaanlaste riike	Õppesisu: • kaardi abil rahvastikurände kirjeldamine • germaanlaste riikide nimetamine või kontuurkaardile märkimine • Frangi riik ja selle lagunemine • kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa.

• iseloomustab germaanlaste ja roomlaste suhteid • nimetab romaani ja germaani keelkonda kuuluvaid keeli • analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel • kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi (kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa) • teab, kus tekkis Frangi riik – kannab kontuurkaardile • selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi jaoks • selgitab, kes on Merovingid, kes on Karolingid	
Põhimõisted: Suur rahvasterändamine, germaanlased, Chlodovech, Frangi riik, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid - kaardi abil info leidmine ja sõnastamine, mõttekaardi koostamine Karl Suure kohta • õpilane arutleb, missugused omadused peavad olema inimesel, kes on kindlustanud endale koha ajaloos

	õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga
Lõiming: geograafia - keskaegse ja tänapäevase Euroopa riikide kaardi võrdlemine muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Linnad ja linnaelu	
Õpitulemused: Õpilane: - kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest - kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades ajalooalaseid mõisteid õiges kontekstis - võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas - teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis - toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist - toob näiteid, mis Eesti linnades on säilinud keskajast	Õppesisu: - võrreldakse tänapäeva ja keskaja linna (inimeste arv, hoonete funktsioonid, tegevusalad jms) - Töö kaardiga- kaardile märgitakse Eesti keskaegsed linnad ja eraldi värviga hansalinnad - linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine

• märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju • selgitab hansakaubanduse mõju Eesti linnade arengule	
Põhimõisted: linnaõigus, raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft, Hansa Liit	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga • õpilane teadvustab, missugused omadused pidid olema kaupmehel, kuidas saadi meistriks, milliseid ameteid tuli kauem õppida, miks?
Lõiming: loodusõpetus - Eesti keskaegsete linnade ja hansalinnade märkimine kaardile. käsitöö ja kodundus - keskajale omase toidu valmistamine. muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Euroopa riigid kõrgkeskajal	
Õpitulemused: Õpilane:	Õppesisu: • Euroopa alade suurenemine

• analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel • võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal • analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga • toob näiteid relvastuse arengust keskajal, nt Saja-aastase sõja käigus võeti kasutusele tulirelvad	• Rahvaarvu kasv • Majanduse, tehnoloogia, hariduse arenemine • Saja-aastase sõja põhjuseid ning tagajärjed
Põhimõisted: William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid, Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • hangib infot ja tõlgendab allikakriitiliselt visuaalset ajalooallikat • koostab õpitu põhjal mõttekaardi või definitsioonikaardi (süsteematiseerib ja kinnistab õpitut)
Lõiming: kunstiõpetus - kuidas kujutati inimesi, lahingustseene keskajal, kunstitöö ajalooallikana. inglise keel- Inglismaa ajalugu puudutava informatsiooni hankimine ja tõlkimine ja esitamine võõrkeeles	

Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.

Teema: Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik

Teema olulisus: Oma kuldajal oli Bütsants võimsaim riik Euroopas ja Lähis-Idas. Islami kultuur oli kõrgelt arenenud ja mõjutas ka Euroopat. Viikingite merereisidel avastati uusi maid.

Õpitulemused:

Õpilane:

- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis
- selgitab mõne näite põhjal keskaegse Euroopa suhteid naabritega
- teeb kirjalike või esemeliste allikate ja kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda
- toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi
- teeb lihtsamaid järeldusi rahvaste ja kultuuride vastastikuse mõju kohta

Õppesisu:

- Töö kaardiga- araablaste ja viikingite vallutused
- Ühiskonna eripärade kirjeldamine
- religioon ja usuelu
- majandus ja kaubandus
- välissuhted ja sõjandus
- igapäevaelu ja olme
- kultuur, haridus ja teadus

Põhimõisted: Bütsants, õigeusk, patriarh, ikoon, riskuppelkirik, mosaiik, kirikulõhe, beduiinid, Meka, Kaaba, islam, moslem, Allah, prohvet, kaliif, kalifaat, džihaad, mošee, minarett, koraan, imaam, viikingid, varjaagid, normannid, saaga, ruunikivi, valhalla, bojaar, veetše, družina	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • info otsimise, süstematiseerimise, organiseerimise ja esitamise oskus • võrdlemise oskus • väljendus ja esinemisoskus • seoste loomise oskus • järelduste sõnastamise oskus
Lõiming: geograafia- maailmakaardi võrdlus kaasajaga	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Ristisõjad	
Teema olulisus: Tegelikult põhjusteks on tavaliselt hoopis poliitilised, majanduslikud või ajaloolised asjaolud.	
Õpitulemused: Õpilane: • toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid	Õppesisu: • Töö kaardiga- leiab kaardilt infot ja selgitab kaardi abil, mis riikidest mindi ristisõtta, kus asub püha maa

• toob allikate põhjal esile ristsõdade põhjuse-tagajärje seoseid • selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu • selgitab, miks algasid ristsõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu • analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist • kirjeldab muistse vabadusvõitluse käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti (ristsõjad Euroopas ja Liivimaal, keskaja algus Eestis) • nimetab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi • selgitab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised • selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas	• Töö ajajoonega- koostada ajajoon Liivimaa ristiusustamise tähtsamate sündmuste kohta
Põhimõisted: Urbanus II, Saladin, püha maa, ristsõjad, Läti Henriku Liivimaa kroonika, muistne vabadusvõitlus, Lembitu	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine ja sõnastamine
Lõiming: geograafia - Euroopa kaardi kasutamine, Eesti haldusjaotuse muutumine aja jookul.	

eesti keel ja kirjandus - katkendi lugemine Läti Henriku “Liivimaa kroonikast”

Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.

Teema: Haridus, ülikoolid ja teadus

Teema olulisus: Keskajal koolikohustust ei olnud ja see oli kättesaadav ainult valitutele, tekkisid esimesed ülikoolid. Kogu keskaja teaduse mõte oli õppida paremini tundma jumalat.

Õpitulemused:

Õpilane:

- loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest
- selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada
- nimetab keskaja seitse vaba kunsti
- toob näiteid keskaja teaduste: skolastika, alkeemia, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -tulemustest
- nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd

Õppesisu:

- Kloostrikool
- Linnakool
- Toomkool
- Ülikool
- Teaduskond
- 7 vaba kunsti
- Rektor
- Dekaan
- Dispuut
- Skolastika
- Alkeemia
- Astroloogia

Metoodilised soovitused:

Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:

- võrdlemise oskus

	• väljendus ja esinemisoskus • seoste loomise oskus • järelduste sõnastamise oskus
Lõiming: eesti keel- arutleva teksti kirjutamine	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Eesti keskajal

Teema olulisus: Õpilane mõistab, et keskajal (periood 13. sajandist 16. sajandi keskpaigani) ei ole Eestit tänases tähenduses, vaid on territoorium (Estland, Estonia). Poliitiliselt, majanduslikult ja kultuuriliselt on tegemist Vana-Liivimaaga, mis koosnes erinevatest piirkondadest. 7-8% elanikkonnast elas linnades, valdav enamus maal. Liivimaa ühiskond oli etniliselt erikeelne.

Õpitulemused:

Õpilane:

- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- märgib kaardile Liivi sõja järgse haldusjaotuse
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma
- seisukoha ning põhjendab seda
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu
- selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale muistse vabadusvõitluse lõppu

Õppesisu:

- keskaegse Liivimaa valitsemine
- seisused Vana- Liivimaal

Põhimõisted: keskaja periodiseering Eesti ajaloos, Vana-Liivimaa, Liivi sõda	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine ja sõnastamine • õpilane toob esile iseloomulikke jooni elust keskajal Eestimaal
Lõiming: geograafia - Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul.	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Maailm varauusajal 1492–1600

Teema: Maadeavastused	
Teema olulisus: Uue maailmapildi kujunemine.	
Õpitulemused: Õpilane: • selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu • selgitab Christoph Kolumbuse rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks • toob näiteid hispaanlastest ja portugallastest kolonisaatorite eesmärkidest ja tegevusest Ameerikas • toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest	Õppesisu: • Suured maadeavastused • Ameerika avastamine • maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades

aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist • märgib kaardile maadeavastajate retked. Kirjeldab retkesid oma sõnadega kasutades geograafia termineid • selgitab eurooplaste kolonialismi põhjuseid ja tagajärgi Uues Maailmas • toob näiteid hispaanlaste ja portugallaste tegevusest Uue Maailma avastus- ja vallutusretkedel • annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile Uues Maailmas kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast	
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine, sõnastamine ja analüüsimine
Lõiming: geograafia- vahemaade mõõtmine, orienteerumine, asukoha määramine, geograafiline kaart, maadeavastajate teekondade kirjeldamine kasutades geograafia terminoloogiat (ilmakaarte nimetused, mandrid, saared, neemed, ookeanid, mered, väinad jms) füüsika- mõõtevahendid ja ühikud.	
Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.	

Teema: Reformatsioon ja vastureformatsioon

Teema olulisus: Kirikute ümberkorraldused.

Õpitulemused: Õpilane: • toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi • toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust • nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi • analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel • uurib ja tutvustab mõne keskajal elanud inimese võimalusi ja valikuid Marthin Lutheri ja tema mõttekaaslaste näitel	Õppesisu: • Reformatsioon Saksamaal • Martin Luther • katoliiklus • reformatsioon • usupuhastus • indulgents • tees • ketser • Augsburgi usutunnistus • luterlus • protestantlus • kalvinism • anglikaanlus • pildirüüste • jesuiidid • vastureformatsioon • inkvisitsioon
Metoodilised soovitused:	Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise: • õpilane õpib märkama, mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas ajaloo sündmuste näitel (märkab kommunikatsiooni tähtsust ja kommunikatsioonivahendite muutumist ajas)
Lõiming: eesti keel- lühijutu koostamine	

Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.

Teema: Renessans ja humanism

Õpitulemused:

Õpilane:

- loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest
- võrdleb skolastikat ja humanismi
- toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju teadusliku maailmapildi kujunemisele
- selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse

Õppesisu:

- humanism
- kujutav kunst
- Leonardo da Vinci
- humanism
- renessanss
- traktaat

Metoodilised soovitused:

Õpilase tegevused, mis tagavad aine, valdkonna ning üldpädevuste saavutamise:

- võrdlemise oskus
- väljendus ja esinemisoskus
- seoste loomise oskus
- järelduste sõnastamise oskus

Lõiming:

kunstiõpetus- ja Vinci töödega tutvumine

Õppevara: Õpetaja poolt valitud materjalid.

